

Z HISTORIE

Pozemková reforma – pokračování 2

Kromě domény na Horšovskotýnsku vlastnili Trauttmansdorffové ještě další velké nemovitosti v severovýchodních Čechách na Jičínsku, Hořicku a Novopacku; komplex fideikomisu Jičín, Kumburk, Kamenice, Úlibice (Oulowitz) získal v roce 1710 po vymřelých hrabatech z Tieffenbachu hrabě Johann Josef Trauttmansdorff, další statky Radim, Pecku a pozemky zrušeného kartuziánského kláštera ve Valdčicích, kde je dnes státní vězení, přikoupil od Náboženského fondu v roce 1824 kníže Ferdinand. Rozloha těchto pozemků činila cca 6.300 hektarů.

V Rakousku drželi Trauttmansdorffové rodinný palác ve Vídni, zámek Ober-Waltersdorf, který získal darem od císaře Františka I. kníže Ferdinand roku 1805 jako projev uznání za věrné služby koruně a státu při povýšení do stavu říšských knížat. O rok později přikoupil kníže sousední statek Unter-Waltersdorf s necelými 150 hektary obdělávané půdy.

Výměra všech pozemků hlavní, tedy knížecí větve, činila před reformou necelých 20 tisíc hektarů, z toho téměř 90% tvořil tzv. fideikomis nebo-li světenectví.

Fideikomis byla právní instituce zavedená v českých zemích v 16. století, která spočívala v převodu majetku jako celku na členy rodiny (univerzální dědice) podle dědické posloupnosti stanovené hlavou rodiny v závěti. Jinými slovy, nabyvatel získal fideikomisní statky pouze do celoživotního užívání, nemohl s nimi volně manipulovat (prodávat či darovat) na rozdíl statků alodních (volných, nespadaajících do fideikomisu). Tím si rodina vytvořila bezpečnou ekonomickou základnu nutnou k udržení svého postavení ve společnosti. Vznikem republiky a probíhající reformou ztratila tato instituce své opodstatnění, a proto byla v roce 1924 zrušena.

Správní struktura rozsáhlého horšovskotýnského komplexu prodělala několik reorganizací; od zavedení fideikomisu do josefínských reforem sídlila ústřední správa v Praze, pak přesídlila do Vídně. V druhé polovině 19. století došlo po správní reformě habsburské monarchie (v letech 1849-50) k další změně; velkostatek, členěný na tři hospodářské jednoty H. Týn, Hostouň a Čechovice, měl ředitelství v H. Týně a v jeho čele stáli ředitel s důchodním, důchodenským kontrolorem a sekretářem. V Horšově a Čechovicích byli hospodářští správci, v Hostouni hospodářský pojezdny. Správa lesů přináležela lesnímu úřadu H. Týn v čele s lesmistrem, revíry vedlo deset lesních se čtyřmi adjunkty. Tato forma správy prakticky přetrvávala i po vzniku republiky.

Ovšem pozemková reforma, která dost tvrdě zasáhla do rozlohy velkostatků, si vynutila další reorganizaci: veškerý majetek rodiny na území Čech byl soustředěn do dvou multikomplexů: velkostatku H. Týn a velkostatku Kumburk-Radim, spadajících pod ústřední ředitelství lesů a statků K. Trauttmansdorffa Horšovský Týn, které existovalo až do roku 1945. Předreformním centrálním ředitelem byl týnský rodák Johann

Zischka (1858-1929), který do roku 1912 působil na správě v Jičíně, posledním ředitelem byl vrchní lesní rada ing. Otto Schrott.

Podle úředních údajů uvedených ve „Schematismu velkostatků v Čechách po pozemkové reformě“, vydaném v roce 1933, bylo u velkostatku H. Týn reformě podrobena 10.670 hektarů, z toho 3.468 ha zemědělské půdy. Majiteli byl ponechán pouze statek Horšov a dvůr v Podrážnicích, jeden dvůr zůstal v záboru, zcela rozdělen byl jeden dvůr, z ostatních byly vytvořeny zbytkové statky. Drobným nabyvatelům se dostalo 1.417 ha zemědělské půdy. Zcela zestátněno bylo 2.866 ha, a také značná výměra lesa, obcím se přidělilo 722 ha. Později bylo ze záboru propuštěno 590 hektarů.

Zbytkové statky (641 ha): Čechovice 131 ha, nabyvatel V. a K. Potměšil a F. Čermák, Jeníkovice 130 ha, nabyvatel J. a A. Ryneš, Miřkov-Nasatice 267 ha, nabyvatel Špol. družstvo pastvin Staňkov, jehož předsedou byl legionář Glaser, D. Baldov 113 ha, nabyvatel V. Lusk

Skupinu zkonfiskovaných statků Svržno-Hostouň-Tasnovice-Hostětice cca 466 ha, získalo Ministerstvo národní obrany Praha, přičemž zámek v Hostouni, tradiční vdovské sídlo knížecí větve a hřebčín ve Štitarech, byly vyčleněny pro chov vojenských a jezdeckých koní. Před zábohem pohraničí (r.1938) byl státní hřebčín s koňmi přesunut do vnitrozemí a nemovitosti převzala wehrmacht.

Zůstatek rodiny K.J. Trauttmansdorffa po ukončení reformy činil 4.005 ha; z toho: statek Horšov (472 ha) zahrnoval: oboru a chovem simentálského skotu, zámecké zahradnictví, školku ovocných a okrasných dřevin, dvůr Podrážnice (103 ha), dále rybníky, zámecký park, stavení pozemky a neplodná půda (168 ha). Lesní hospodářství (3.262 ha) tvořily polesí: H. Týn, Hradišany, Slatina a Jivjany, Bílý mlýn-Herštejn a Dolní Baldov, další majetek: cihelna v Kocourově a Semněvicích, pila v Mnichově a pivovar ve Staňkově.

Zájem o získání panské půdy byl značný; jen město Horšovský Týn evidovalo na 105 individuálních žádostí svých občanů, vesměs šlo o pozemky v katastrech H. Týn, Horšov a Jeníkovice. Statistika uvádí propuštění ze záboru, tedy navrácení zpět - 590 hektarů. Šlo pravděpodobně o dvory Metelsko, Nový Dvůr, Křakov, které v průběhu reformy Trauttmansdorffové vykompenzovali na základě výjimky „na údržbu“ týnského zámku, jakožto významné historické památky, z nichž některé ve 30. letech prodali.

Situace v severovýchodních Čechách byla pro Trauttmansdorffy mnohem drsnější; podle úředních údajů bylo ze reformě podrobena 6.008 hektarů, z toho rozparcelováno - 3.695 ha, zbytkové statky 420 ha. Zůstatek rodiny: obdělávaná půda 239 ha, pastviny, lesy, rybníky, neplodná a stavební půda 1.654 ha, tedy celkem 1.893 ha, to znamená méně jak jedna třetina původní výměry. Ředitelství okleštěného velkostatku Kumburk-Radim sídlilo na zámku v Dřevěnicích, lesní úřad zahrnující polesí Úlibice, Kamenice a Syřenov, v Jičíně.

Pokračování příště.

V. Kuneš

PŘEDNÁŠKY CESTOVATELE JIŘÍHO HORSKÉHO

**Městské kulturní zařízení
vás srdečně zve na zajímavé
přednášky cestovatele
a horolezce Jiřího Horského
na téma:
Cestování po zemích Indočíny
(Vietnam, Laos, Kambodža,
Thajsko 2010 - 2011)**

**21 a 27.dubna 2011
od 18.00 hodin
velký sál MKZ Horšovský Týn**

Dva měsíce na cestách, 20dnů strávených v autobusech.

Lidé nabízející pomoc, nikdo se neotočí zády. Postačí se zastavit na ulici a už zní okolo nás otázka: Nechcete pomoci, poradit? Každá země má odlišnou řeč, písmo, lidé mají odlišné rysy tváří.

Laos - nejkrásnější cestovatelské zážitky. Kambodža - nejhezčí památky v Indočíně, hezké pláže, příjemní lidé, silné emoce zanechá v každém návštěva vězení Rudých Khmérů Tuol Sleng.

Vietnam - nádherná zátoka Halong Ba, horská oblast Sapa, výstup na nejvyšší horu Indočíny, zajímavé, ale ne příliš udržované památky, neustále pracující lidé, zážitkem je projížďka na motorkách mezi tisíci dalších motorek městy Hanoi a Saigon.

Thajsko- očima cestovatelů, komerční království, výlety příliš dokonale zorganizovány.

Tak neváhejte a poďte a námi navštívit překrásnou Indočínu.

**Těší se na vás
cestovatel a horolezec Jirka Horský**

www.horolezec.com

**V příštích číslech Zpravodaje
se můžete těšit na Cestopisný
seriál o Indočíně cestovatele
a horolezce Jiřího Horského.**